

cenné poznatky o soudobých trendech ve slovanských jazycích. Zatímco Galina Mironovová se zabývá rovněž otázkami obecné typologie u slovanských jazyků, Stanislav Žaža věnuje pozornost výrazovým prostředkům ujišťování a přesvědčování v ruštině a češtině. Aleš Brandner a Jiří Gazda se každý z jiného pohledu zabývají problematikou internacionalizace v soudobé ruštině, a to z hlediska morfoloického a slovotvorného.

Slovotvorné a lexikální oblasti v rámci bohemistiky jsou věnovány čtyři stati. Souvislostem mezi obecně lingvistickou rolí deminutiv a jejich tvořením v češtině se věnuje Zdenka Rusínová, Zuzana Hlubinková se deminutiv zabývá na jazykovém materiálu východomoravských dialektů. Zdeňka Hladká spojuje lexikologickou a dialektologickou tematiku ve svém článku o personické motivaci přenesených pojmenování v českých nářečích. Shrnutí významů, které se v českých nářečích mohou skrývat za slovy jako babka, dědek, žebrák, kominík, janek, čertík a mnoha dalšími, by při čtení jistě zaujalo nejen lingvistu, ale čtenáře bez ohledu na profesi. Zcela soudobé zdroje inovací v lexikální oblasti našeho jazyka sleduje Markéta Ziková.

Syntaktickou problematiku reprezentují ve sborníku dva příspěvky. Petr Karlík z hlediska syntaktické role osobních zájmen polemizuje s některými tradičními aspekty jejich tvaroslovného chápání v současné češtině a Hana Borovská analyzuje syntax pozdněhumanistické korespondence. Za prameny studia si zvolila osobní korespondenci Zuzany Černínové z Harasova s jejím synem Humprechtem Černínem z Chudenic, významným reprezentantem pobělohorské české vzdělané šlechty.

Z jubileí a personálií bych chtěl připomenout alespoň odkaz na 225 let bohemistiky na vídeňské univerzitě (D. Šlosar) a ohlédnouti za významnými lingvisty, za profesorem Franciszkem Sgawským (E. Havlová) a profesorem Rudolfem Zimkem (S. Žaža).

Sborník jazykovědné řady Filozofické fakulty Masarykovy univerzity za rok 2001 přináší řadu natolik aktuálních studií z mnoha oblastí jazykovědy, že mezi jazykovědnou obcí najde nesporně nejen široký okruh

čtenářů, ale nabídne také řadu podnětů k další vědecké práci.

I. MARTINEC

*A 49 2001, 260 stran

SPFFBU Studia paedagogica *

Sborník Studia paedagogica prezentuje vědeckou činnost členů a spolupracovníků Ústavu pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Po letech, kdy byly do sborníku zařazovány rozmanité příspěvky, je již podruhé v řadě těžištěm sborníku monotematické jádro. Po loňském stěžejním tématu – pedagogickém managementu – je hlavní část sborníku U 7 zaměřena na sociální hlediska výchovy a vzdělávání. První dva příspěvky se snaží pojmut výše zmíněnou problematiku spíše širším způsobem, další příspěvky dotýkající se ústředního tématu jsou více konkrétní.

Autorkou prvního příspěvku nazvaného Paradoxy globalizácie, vzdelanie a sociálny rozvoj je Anna Tokárová z Filozofické fakulty Prešovské univerzity. Ve svém článku se zamýšlí nad pojmy a znaky globalizace a nad jejím dopadem na středoevropský prostor, konkrétněji pak na sociální rozvoj společnosti. Alicja Szerlag z Univerzity ve Wroclawi přináší příspěvek Axiologické aspekty multikulturního vzdělávání, ve kterém klade důraz zejména na odpovědnost a solidaritu, ale hlavně na komunikaci, která podle jejího vyjádření otvírá řadu nových možností nejen ve vzdělávání. Úžeji zaměřený je příspěvek týmu autorů z Ústavu pedagogických věd FF MU v Brně pod vedením Milana Pola, nazvaný Kultura školy jako předmět výzkumu. Autoři v něm představují jednu z méně frekventovaných výzkumných oblastí v pedagogice. Kromě možností a mezi zkoumání kultury školy zde můžeme nalézt také jejich vlastní typologii účelů zkoumání kultury školy, což je bezesporu zajímavý příspěvek k další diskusi. Nezávislý expert a konzultant pro oblast vzdělávání, školství a pedagogický výzkum Jan Průcha srovnává ve svém příspěvku Sociální klima ve třídách českých škol: porovnání náleží z empirických šetření něko-

lik výzkumů o klimatu třídy, které proběhly v letech 1991, 1996 a 2000, 2001. V závěru hlavní části sborníku je příspěvek dalších pracovníků Ústavu Milady Rabušicové a Vlastimila Čiháčka Možnosti vzájemné podpory a spolupráce školy a rodiny, který prezentuje několik možností, jak lze organizovat vztahy mezi školou a rodinou.

Sborník však má i další sekce. V sekci nazvané Zpráva o výzkumu je inspirující příspěvek o výzkumu grantových nabídek, řešený na Ústavu od září roku 2001 a prezentovaný Klárou Šedovou a Evou Václavíkovou. Z průběžné zprávy je zřejmé, že jde o podnětný výzkum, který by mohl být po svém dokončení velmi prospěšným materiálem pro všechny střední, vyšší a vysoké školy, stejně jako pro poskytovatele grantů.

Vědecká činnost by měla začínat prací se studenty. Tento fakt dokládají dva příspěvky v sekci studentských prací. Jedním z nich je článek Zuzany Kunzové a Kláry Šedové, který prezentuje a interpretuje některé výsledky obsahové analýzy sdělovacích prostředků, jež jsou součástí širšího projektu. Druhým je pak příspěvek Libora Bočka, který uvádí výsledky své diplomové práce nazvané „Vývoj české vzdělávací politiky a porovnání jejích klíčových témat se vzdělávací politikou Evropské unie v 90. letech.“

Závěr sborníku tvoří zprávy z konferencí, po kterých následuje medailon docentky Zdenky Veselé, dlouholeté členky Ústavu.

Sborník akcentuje sociálně-výchovné hledisko, podněcuje diskusi zaměřenou na formální sektor vzdělávání. Ostatně toto zaměření je pro práci členů Ústavu pedagogických věd FF MU příznačné po delší dobu.

lony obou jubilatů z pera Hany Bočkové (doc. PhDr. K.Palas, CSc.) a Dušana Jeřábka (doc. PhDr. V.Válek, CSc.). Karel Palas je literární vědec obdivuhodně širokého záběru – od lidové a pololidové tvorby přes literaturu spjatou s Moravou a Brnem až po syntetické práce o českém písemnictví 19. století. Vlastimila Válka zná naše literární veřejnost jako svědomitého a zkušeného editora a autora četných odborných studií, mj. významné monografie o české memoárové literatuře.

Témata sborníku jsou seřazena chronologicky – od středověkých legend až po současnou poezii (Miroslav Balašík o Pavlu Kolmačkoví). Michaela Horáková zjišťuje ve studii Ke vztahům středověké a barokní legendistiky, v čem se obě množiny legend odlišují (v barokních je např. posílena aktivnost a jsou dramatictější). Hana Bočková se zabývá „renesančním pesimismem“ na přelomu 16. a 17. století na příkladu české verze díla Pierra Boastuaua, uvedeného k nám Nathanaelem Vodňanským z Uračova.

Zuzana Urválková připomíná v rozsáhlé studii dílo kdysi zejména v evangelických rodinách oblíbeného autora Karla Jiřího Herloše (K. R. Herloszsohna), německy píšícího beletristy čerpajícího z českých dějin, a srovnává jeho obraz předhusitské doby a krále Václava IV. s tím, jak stejné období reflektuje J. K. Tyl. Studie Jiřího Kudrnáče o Miloši Martenovi svědčí o výborné znalosti naší literatury z přelomu 19. a 20. století. O Martenovi Kudrnáč soudí, že jeho tvorba připravuje a částečně realizuje „tendence, které silněji ovlivnily dvacáté století, totiž existencialismus, psychoanalýzu a surrealismus“ (Freudovy spisy ovšem Marten mohl znát), a naznačuje vývoj prózy k autorům, jako jsou Kafka, Joyce a T. Mann. Objevným přístupem k tématu se vyznačují stati Zdeňka Kožmína (o prostoru v Kafkově Americe) a Jiřího Trávnička (o trojí verzi jedné z chassidských legend).

Michaela Sekaninová zveřejnila ve sborníku část své rozsáhlé práce o beletristickém díle Dominika Pecky, katolického kněze, prozaika, esejisty a filozofa, dvakrát vězňného komunistickým režimem. Mnohé Peckovy povídky a romány (jak konstatuje i autorka) jsou zatíženy didaxí a tendenčnos-

* Brno, MU 2002, 128 stran

M. SKUTIL

SPFFBU: Bohemica litteraria V3: Karlů Palasovi a Vlastimilu Váلكovi k sedmdesátinám

Sborník pracovníků Ústavu české literatury a knihovnictví FF MU má v čele medai-